

Koss

Gekroonde koning van het Gelders paard

Tijdens de hengstenkeuring in 2005 werd de Gelderse hengst Koss keur verklaard. In vervolg daarop kreeg hij zes jaar later het predikaat preferent toegekend, de hoogst haalbare onderscheiding voor een KWPN-goedgekeurde hengst. Koss verkeert hiermee in een uiterst select gezelschap, en terecht, want wat bijvoorbeeld Nimmerdor en Jazz hebben betekend voor respectievelijk de Nederlandse spring- en dressuurpaardenfokkerij, zo heeft de inmiddels negentienjarige Koss duidelijk zijn stempel gedrukt op het moderne Gelderse paard. Zelden heeft een paard zo'n grote invloed uitgeoefend op een populatie als deze preferente hengst.

Voorzitter van de hengstenkeuringscommissie, Arie Hamoen: "Koss voldeed aan de voorwaarden om preferent te worden. Eerder al werd hij keur verklaard en hij onderscheidt zich binnen zijn populatie positief voor wat betreft de dressuur- en exterieurkenmerken van zijn nakomelingen. Zijn positieve verervingskracht komt niet alleen duidelijk naar voren in de vrouwelijke lijn, maar met drie KWPN-goedgekeurde zonen dus ook in de mannelijke lijn.

Het is in de loop der jaren voor iedereen zichtbaar geworden dat Koss zijn zonen en dochters de nodige charme, beweging en dressuraanleg meegeeft."

Koss komt zelf uit een bijzonder goed nest, waarin al generaties lang streng werd geselecteerd op kwaliteit. Zijn eerste veulens veroorzaakten een schokgolf onder de Gelderse fokkers. Ze liepen zonder uitzondering aan kop; moderne, rassige dieren met veel beweging en ruim voldoende Gelderse uitstraling. Onder zijn nakomelingen bevinden zich dan ook de nodige keuringskampioenen; kwaliteit is dus erfelijk! Naast topleverancier van keuringskampioenen heeft Koss veel fijne en veelzijdige sportpaarden gebracht. Zelf deed hij het ook heel verdienstelijk in de sport. Nadat hij was goedgekeurd, bracht zijn fokker hem bij de bekende dressuuramazone Christa Laarakkers. Met haar in het zadel was Koss een indrukwekkende verschijning in de dressuurring en doorliep moeiteloos de klasse Z2. Om de veelzij-

De negentienjarige preferente Koss heeft duidelijk zijn stempel gedrukt op het moderne Gelderse paard.

digheid van het Gelders paard vervolgens te bewijzen, stuurde zijn fokker, na zijn dressuurperiode bij Christa, Koss naar springruiter Bart Bles. Bij deze ruiter sprong Koss in de klasse M. Het springen had de hengst overigens niet van een vreemde, want ook zijn moeder, de preferente prestatie keurmerrie Erona kon heel apart springen. Niet verwonderlijk, want haar vader was Goudsmid (Normann x

L'Invasion). Deze keurhengst sprong over hindernissen van twee meter en hoger en werd uitgebracht in de internationale springsport door onder meer Gert Meier en Jan Maathuis. Goudsmid leverde een opvallend fors aantal internationaal springende klein- en achterkleinkinderen, zoals Kameraad (v.Ramano), Pepona (v.Concorde), Lucky Girl (v.Goodtimes), King (v.Ekstein), Oxsona (v.Holland) en Punker

Gelders paard volgens Karel van Leijden

Deze visionair voor wat betreft de Gelderse paardenfokkerij heeft een bijzonder groot aantal keuringssuccessen op zijn naam staan. Zijn paarden grossierden door de jaren heen in titels en liepen op zijn minst bij de beste drie tijdens de verschillende keuringen. In de recent in de IDS gepubliceerde fokwaardenlijst dressuur voor Gelderse merries staan bij de beste vijftieng merries er maar liefst zes van hem bij! Hij heeft er kijk op dus. Wat is in zijn optiek een echte Gelderse? "Een echte Gelderse moet een rijke voorhand met front hebben. Ze moet uitblinken in beweging; uit de schouder kunnen gaan en een goede motor achterin hebben. Daarbij moet hij of zij ook nog eens plezierig zijn om mee om te gaan; eerlijk en werkwillig. En niet lui zijn, daar heb ik een hekel aan, met een lui paard kom je nergens. Om het bestaansrecht van dit type paard te waarborgen is kwaliteit noodzakelijk. Alleen door kwaliteit hou je het Gelders paard in stand, anders bloedt het vanzelf dood. Dit is de reden dat er bij mij thuis altijd streng is geselecteerd op kwaliteit. Een iets minder paard ging gewoon sneller weg. Je moet eerlijk wezen; met eenvoudige paarden kom je er niet!" Overigens is kijk op kwaliteit iets wat er niet vanzelf is, maar zich moet ontwikkelen. Zijn heldere kijk op paarden heeft Karel niet alleen van huis uit mee genomen, maar ook door de jaren heen verkregen: "Als jonge jongen ging ik al mee naar de keuringen. Eerst luister en kijk je alleen maar, maar later ga je aan de kant mee keuren en hoor je of jouw mening klopt met het juryoordeel. Bij de 'Geldersen' speelt het nog niet zo, maar de rijpaardkeuringen worden tegenwoordig steeds minder druk bezocht. Dat is jammer, want daardoor mist een aantal fokkers de ervaring. Hoe kun je een goed paard fokken als je niet eens weet hoe dat er uit moet zien?"

(v.Atlantic). Naast een goed springpaard gaf Goudsmid even makkelijk een extra bewegend dressuurpaard.

Succes is geen toeval

Wat betreft de afstamming en levensgeschiedenis van Koss, deze zijn in dit blad al diverse malen uitvoerig naar voren gekomen, ook nog vrij recent in het uitgebreide verhaal over zijn oudste, goedge-

Parcival is de oudst goedgekeurde zoon van Koss. Hij kreeg tegelijk met het preferentschap van zijn vader het keurpredikaat toegekend.

Bijzondere nakomelingen

Koss heeft drie KWPN-goedgekeurde zonen, te weten; Parcival, Wilson en Alexandro P. Daarnaast vervullen zijn dochters keer op keer een hoofdrol in de keuringsring. Keur sportmerrie Pam Tilde was jarenlang het boegbeeld op de Gelderse keuringen. Zij werd in 2002 kampioen op de NMK en bracht het tot de Z1-dressuur, voordat ze op tragische wijze overleed. Voorlopig keur- en PROK-merrie Wilma werd vier jaar later op dezelfde locatie uitgeroepen tot kampioen en staat als derde bij de Gelderse merries met een dressuurfokwaarde van 120 en hoger. De FSP-winnaar 2005, Ulmus is een eveneens een zoon van Koss. Deze voor het verrichtingsonderzoek aangewezen vos heeft zich bewezen in het tweespan van de internationale menner Jacob Jan Kramer uit Vries en is nu Z1-dressuur. Schimmelermerrie Oriente heeft ruimschoots de punten voor overstap naar het ZZ-Licht en doet het heel verdienstelijk in het springen en de samengestelde wedstrijdssport onder het zadel. Koss-dochter Rowanda sprong nationaal en zoon Try Me won in Hengelo driemaal achter elkaar de rubriek Bestgaand Rijpaard, kwam succesvol uit in de Z1-dressuur en is inmiddels als leerpaard verkocht naar België. FSP-kampioen Troy is inmiddels Z2-dressuur met de nodige winstpunten. De volle broers, Villeneuve en Winston zijn beide al ZZ-Licht gestart en halfbroer Country Boy komt uit in de Lichte Tour. Koss-zoon Warudin en -dochter Zarona werden in respectievelijk 2003 en 2004 Veulenkampioen in Ermelo. Het beste merrieveulen van 2005 was Adessa. Zij verhuisde vervolgens naar Canada, waar ze in 2008 uitgeroepen werd tot beste driejarige dressuurmerrie. Volle zus Bodessa deed het eveneens heel goed op de veulenskeuring en werd in 2009 reservekampioen van de driejarige merries tijdens de NMK in Ermelo.

keurde zoon, Parcival. Toch herhalen we dit nog een keer summier. Vooral om te laten zien dat zijn succesvolle nafok vooral geen toeval is, maar het resultaat van generaties lang gedegen fokkerij. Koss kwam ter wereld op stal bij de in het Gelderse Hengelo woonachtige Karel van Leijden. Deze boerenzoon werd geboren in een tijd, dat er op het boerenbedrijf nog volop met paarden werd gewerkt. De lief-

hebberij voor een gezond, mooi en goed bewegend paard heeft Karel van zijn vader en grootvader. Zij fokten jaarlijks een paar veulens, waarvan de merrieveulens werden aangehouden en de hengstveulens verkocht. Aan de basis van Karel's nu nog succesvolle paardenfokkerij, bevindt zich de geheel Oldenburgs gefokte, preferente kernmerrie Hannie (Agaufurst x Jannie kern v.Suson). Het beeld van

Koss-zoon Alexandro P werd in 2008 goedgekeurd voor de Gelderse fokkerij.

Nieuwe plek

Koss stond lange tijd op stal bij Henk Donkelaar. In februari is hij verhuisd naar hengstenhouderij Verbruggen in Varik. Marcel: "Ik werd er door een goede kennis attent op gemaakt dat Koss te koop stond. Hij was nogal enthousiast over deze hengst. Mij zei het niet zo heel veel, ik zit zelf veel meer in de tuig- en rijpaardenwereld. Toch ben ik verschillende keren achter het internet gekropen en me gaan verdiepen in die hengst. Zo ontdekte ik, dat Koss behoorlijk interessant gefokt is en al heel veel goede nakomelingen heeft gegeven. Ik herinnerde me ook nog dat Adriaan van Straalen, een succesvolle fokker uit Leerdam, ook een aantal mooie Koss-veulens heeft gehad. Uit een daarvan fokte hij Calinja, vorig jaar kampioen dressuurpaard op CK Utrecht. Ik ben ook bij de familie Blokland wezen kijken, dat zijn echte Gelderse paarden-fokkers. Ze hadden nog een paar Koss-nakomelingen op stal en waren er erg positief over. Wat me op internet van hem ook opviel, is dat hij behoorlijk veel nakomelingen in de sport heeft lopen en dat zoiets voor de Gelderse populatie best bijzonder is. Koss is dus naar Varik gekomen. De hengst dekte in het verleden voornamelijk natuurlijk. Aangezien ik een gecertificeerd hengstenhouder ben, heb ik hem eerst laten testen op CEM en dat was helemaal goed. Nu wordt Koss alleen nog maar voor KI ingezet. Ondanks zijn leeftijd springt hij prima op het fantoom. Toen ik me op internet aan het inlezen was over hem, viel het me ook op dat hij regelmatig lastig werd genoemd. Hier heb ik weinig last van hem. Op stal is hij superrustig, buiten is hij natuurlijk geen dooie sukkel en moet hij weten wie de baas is, maar dat is met alle hengsten zo. Daarmee moet je nu eenmaal altijd alert zijn. Ik heb hem ook een paar keer mee genomen naar een hengsteshow en dan staat hij gewoon tussen Haico en Vaandrager in. Inmiddels heeft hij hier al de nodige merries bediend. Een Belgische fokker heeft er zelfs verschillende paarden mee gedekt. Ik kan niet anders zeggen dan dat ik er blij mee ben!"

Hannie heeft bij Karel van Leijden altijd als prototype voor een goed Gelders paard op het netvlies gegrift gestaan: "Hannie kwam in 1949 bij ons als volwassen paard. Ze had een mooi model en kon geweldig lopen met een aparte stuwung uit de achterhand. Dat heb ik in mijn fokkerij steeds geprobeerd te bewaren. Op zo'n

eigenschap moet je heel zuinig zijn, want voor je het weet ben je die eigenschap kwijt en zie het dan maar weer eens terug te krijgen." Hannie werd destijds aangekocht voor een zeer fors geldbedrag, kwaliteit kent immers een prijs. De aankoopssom van Hannie werd angstvallig geheim gehouden. Immers burens en

bekenden zouden zeer beslist meewarig hun hoofden hebben geschud over zoveel 'geldverspilling'. Hannie heeft echter tot dertigjarige leeftijd deel uitgemaakt van de fokstal van de heren Van Leijden en met haar opvallende nakomelingen het gelijk van beide heren ruimschoots bewezen. Zo bracht achterkleindochter, de prestatie-merrie Hilda (v.Apollo) uit een kruising met de Engels volbloed Pastrocio, Nene die uitgebracht is in de klasse Z van de samengestelde wedstrijdssport en ook de ruïn Obst (v.Vesins) die onder Francis Verbeek Grand Prix heeft gelopen. Een paar jaar na Hilda werd haar volle zus Karin geboren. Deze preferente prestatie-keurmerrie behaalde voor haar IBOP 90 punten. Ze schonk het leven aan maar liefst drie elite-, vier keurmerries en één stermerrie. Daarnaast konden ook de predikaten preferent en prestatie-ruimschoots worden toegekend aan haar dochters. In haar nafok komen we bekende namen tegen, zoals de KWPN-goedgekeurde hengst Beltrum (v.Saluut), het Grand Prix-dressuurpaard Moedwil (v.Goodwill), de dubbele UTV-kampioen Dolly (v.Ulster) en meerdere internationale en zelfs 1.60m-springpaarden. Zij staat dan ook te boek als de grondlegger van de Karin-stam. De in 1972 geboren preferente keurmerrie Nannie was net als Hilda en Karin een dochter van Apollo en net als beide merries een achterkleindochter van Hannie. Uit haar werd de KWPN-goedgekeurde Gelderse Bonaire (v. Commandant) geboren. Naast Bonaire schonk Nannie tevens het leven aan zes keurmerries, daaronder de UTV-kampioene Erona (v.Goudsmid) en dus de moeder van Koss.

Karel van Leijden is nooit bang geweest om wat rijpaardenbloed in zijn populatie te brengen. El Corona, de vader van Koss, paste dan ook precies in zijn straatje. "Als ik een rijpaardhengst gebruikte voor mijn Gelderse merries, wilde ik graag dat er een goede Gelderse moederstam achter de hengst zat. Dat was het geval bij El Corona. Hij voerde via moeder Torbertha nog het oude Adjutant-bloed." In twee jaar tijd kreeg de Gelderse fokker bij zijn merries vijf nakomelingen van El Corona: "Eén daarvan werd als vijfjarig dressuurpaard via Jan Maathuis verkocht naar Amerika. Picadero werd door Anita Berendsen uitgebracht

Jaco Meijssen

in het ZZ-Zwaar. Kafu had al snel een stapel winstpunten in het Z2 en natuurlijk Koss. Ik wilde heel graag een merrieveulen van El Corona. Zo ver is het nooit gekomen, want de hengst verongelukte.” Karel had een vooruitziende blik voor wat betreft El Corona, want hij paste niet alleen wonderwel bij zijn Gelderse merries, maar zorgde in de korte tijd van zijn bestaan voor een indrukwekkend aantal op hoog dressuurniveau acterende nakomelingen. Op zijn erelijst horen onder meer zijn kinderen: de internationale dressuurpaarden Jardhu, Joeri T, Kadans, Korona, Kwadruto en de KWPN-goedgekeurde Montechristo en Koss. Daarnaast starten zijn kleinkinderen Victoria (v.Havidoff), Orly (v.Chronos) en Ollright (v.Rubiquil) in de Grand Prix-dressuur. El Corona is de laatste goedgekeurde zoon van de fameuze Amor. Dit was van origine een Holsteiner met een forse scheut Trakhenerbloed, die als driejarige naar Nederland kwam. Amor vererfde zonder meer een goed exterieur met een mooi front en sterke bewegingen. Tevens hadden zijn kinderen vechtlust en als je dat voor je kon laten werken, had je daar in de wedstrijdrijng veel plezier van.

Opvallend was dat een flink aantal van zijn kinderen en kleinkinderen meeliep in de hoogste regionen van de verschillende disciplines. El Corona werd geboren uit de vruchtbare keur prestatiemerrie Torbertha. Zij was een dochter van Doruto, een dressuurpaardenvererver pur

Harmonisch beeld

Tijdens de wedstrijd in Diepenveen op 8 mei jongstleden reed in de klasse ZZ-Licht Agnes Oosterhof in beide proeven in de prijzen. Ze werd eerste en zesde, met percentages van respectievelijk 65.57 en 61.14, in het zadel van Villeneuve. Dit is de sportnaam van Vasco (Koss x Cabochon), die in 2005 zo glorieus kampioen werd van de hengstenkeuring. Zijn fokker, alweer Karel van Leijden, besloot af te zien van het vervolgtraject, het verrichtingsonderzoek, en stalde de hengst bij Christa Laarakkers met als doel Vasco te verkopen als sportpaard. Agnes: “Mijn zussen en ik rijden allemaal en volgden regelmatig een training bij Christa. We waren destijds op zoek naar een goed, jong paard en Vasco viel ons meteen op. Hij straalde veel kwaliteit uit en kon geweldig bewegen. Vasco is gecasteerd en toen hebben we hem meteen een andere naam gegeven. Mijn vader keek nogal graag naar Formule 1-racen en verschillende van onze paarden zijn vernoemd naar een coureur. Zo werd de naam Vasco verandert in Villeneuve. Eerst heeft mijn zus Linda met hem gereden, tot in de klasse M2. Daarna hebben we van paard geruild en ben ik met hem in het Z1 gestart. Dat ging vanaf het begin heel goed. Regelmatig staat na een wedstrijd op de startcoupon, dat Villeneuve zo geweldig kan lopen. Hij geeft een superfijn gevoel als je erop zit. Vorig jaar heb ik met hem de finale van de Almelse Ruiterdagen gewonnen. Vervolgens zijn we overgestapt naar het ZZ-Licht en rijden bijna iedere wedstrijd in de prijzen. Momenteel les ik met hem bij Adelinde Cornelissen en werken we aan de series. Dat pakt hij met twee vingers in de neus op. In de ring is hij superkoel en maakt zich nergens druk om, terwijl hij wel meer dan voldoende loop- en werklust heeft. We waren niet echt bekend met zijn afstamming, dat hij bijvoorbeeld Gelders gefokt was, zei ons niet zoveel. Toen we ons er wat meer in verdiepten, zagen we wel dat de meeste Gelderse paarden gebruikt worden als recreatiepaard. Toch is zijn afstamming nooit een nadeel geweest in de wedstrijdrijng. Hij heeft een fenomenale draf en galop en zijn stap gaat steeds beter. Hij heeft ook veel front, daar hoeft ik niets voor te doen. Als ik met hem aan het werk ga, zet hij zijn oren erop en begint te lopen. Hij geeft gewoon een heel harmonisch beeld. Ik ben in ieder geval heel blij met hem!”, aldus de drieëntwintigjarige studente Horse Business Management uit Delfzijl.

sang. Nog lang na zijn overlijden in 1988 voerden de nakomelingen van Doruto de dressuurranglijsten aan. Een aantal daarvan acteerde op Grand Prix-niveau en bracht het tot het wereldkampioenschap of de Olympische Spelen, bijvoorbeeld Banjo, Chevalier, Robby en Ideaal. Olym-

pic Barbria maakte deel uit van het zilveren team tijdens de Olympische Spelen in Atlanta en wist zich later ook nog tweemaal te plaatsen voor de wereldbekerfinale. Duidelijk moge zijn dat El Corona verantwoordelijk is voor de alleszins goede fokwaarde dressuur van Koss.

Keur sportmerrie Pam Tilde was jarenlang het boegbeeld op de Gelderse keuringen.

De voorlopig keur- en PROK-merrie Wilma werd in 2006 kampioen op de NMK en staat als derde bij de Gelderse merries met een dressuurfokwaarde van 120 en hoger.